

УДК371.322+378.147+616.314

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІСЛЯДИПЛОМНОГО ЕТАПУ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ

В. М. Кулаєць

ДВНЗ “Івано-Франківський національний медичний університет”

INCREASE OF EFFICIENCY OF THE POSTGRADUATE STAGE OF PRACTICAL PREPARATION OF THE DOCTORS-INTERNS

V. M. Kulayets

SHEI “Ivano-Frankivsk National Medical University”

У статті представлено досвід впровадження новітніх методик навчання на кафедрі терапії і сімейної медицини Навчально-наукового інституту післядипломної освіти ДВНЗ “Івано-Франківський національний медичний університет”. Висвітлено методи навчання як спосіб впорядкованої взаємозв’язаної діяльності викладачів і лікарів-інтернів, спрямовані на вирішення завдань освіти, виховання та індивідуального розвитку в процесі навчання. Представлено засоби ефективного реалізації завдань, які відповідають сучасним вимогам для підготовки лікарів-інтернів першого та другого років навчання під час навчального процесу. У статті висвітлено перспективи використання інноваційних технологій у новій освітній моделі та власний досвід організації викладання внутрішньої медицини лікарям-інтернам на етапі післядипломного навчання. Відзначено, що новітні методи навчання сприятимуть безперервному професійному росту лікарів-інтернів та підготовці висококваліфікованих фахівців.

The article describes the experience of the introduction of the innovative methods of studying at the Department of Therapy and Family Medicine of Postgraduate Education Faculty at the State Higher Educational Institution “Ivano-Frankivsk National Medical University”. The methods of studies as a way of well-organized associate activity of teachers and interns are reflected, directed on the decision of tasks of education, education and individual development, in the process of studies. Facilities of effective realization of tasks which meet modern requirements for preparation of interns of the first and second years of studying during an educational process are presented. The article adduces the prospects of using of innovative technologies in the new educational model and own experience of teaching organization of the internal medicine for doctors interns at the stage of postgraduate education. The article points out that the innovative methods of teaching will support the continuous professional growth of the doctors-interns and the training of the highly qualified doctors.

Вступ. Забезпечення ефективного соціально-економічного розвитку нашої країни і високого рівня надання медичної допомоги зумовлює необхідність професійної підготовки фахівців принципово нової форми [2, 4]. Важливим етапом підготовки у лікарській справі є післядипломне навчання – інтернатура.

Мета навчання в інтернатурі – поглиблення теоретичних знань, набуття і вдосконалення практичних навичок за певним фахом, підготовка лікарів до самостійної професійно-службової діяльності. Інтернатура для лікарів-інтернів є першим кроком післядипломної освіти. Основні проблеми післядипломної медичної освіти в Україні сьогодні – це значна невідповідність стандартам Європейського Союзу (ЄС), зниження якості підготовки медичних кадрів, невідповідність умов навчання вимогам часу, застосування застарілих педагогічних технологій, низький рівень інформатизації навчального процесу [1, 3].

Особливого значення ці проблеми набувають сьогодні, коли відбуваються радикальні зміни політичних та економічних інститутів держави, поглиблюється різниця в добробуті населення, прискорюються темпи життя, поширюються процеси урбанізації [5]. Змінам на краще перешкоджають недосконалість законодавства, недостатність фінансування вищої школи [6].

Основна частина. Одним з обов’язкових компонентів навчання в інтернатурі є формування у лікарів науково-практичного мислення. Ця програма починає реалізовуватися на рівні студентських наукових товариств вже з першого курсу навчання і має закономірне продовження з урахуванням запитів практичної медицини під час первинної спеціалізації.

Ураховуючи курс України до інтеграції у європейську структуру, та виходячи з гострої потреби вітчизняної медицини у висококваліфікованих працівниках, зростає необхідність поліпшення системи післядип-

© В. М. Кулаєць

ломної освіти лікарів. Як відомо, Міністерство охорони здоров'я України, починаючи з 2005 р., поетапно узгоджує систему післядипломної освіти з вимогами ЄС (відповідно до Болонського процесу) [2]. Протягом останнього часу відбулися зміни у нормативній базі вищої медичної школи (перехід на новий навчальний план, запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу, введення державної атестації згідно з принципами забезпечення якості та ін.).

Інтернатура для лікарів-інтернів є першим кроком післядипломної освіти. На сьогодні є багато методичних рекомендацій, наукових статей і публікацій відносно теоретичної підготовки лікарів-інтернів. Особлива увага приділяється алгоритмізації діагностики, лікування та профілактики найбільш поширених захворювань. Впровадження нових комп'ютерних технологій значно розширило і покращило можливість теоретичної підготовки лікарів-інтернів. Але окрім теоретичної підготовки молодих спеціалістів, особлива увага під час навчання в інтернатурі повинна приділятися питанням практичної підготовки молодих фахівців. Як призначено в Програмі первинної спеціалізації (інтернатура): "основною метою інтернатури є підвищення рівня практичної підготовки лікарів-інтернів у їх професійній готовності до самостійної лікарської роботи". Навчання в інтернатурі розпочинається з "базового рівня знань" у кожного інтерна. Це своєрідне ознайомлення співробітників кафедри і співробітників базового відділення з інтерном. Ця співбесіда дозволяє поспілкуватись з лікарем-інтерном як людиною, визначити рівень його теоретичних знань з головної дисципліни. Якщо інтерн раніше активно співпрацював з кафедрою, можна також мати уявлення про його практичні навички. Завершальним є оформлення протоколу і оцінка базового рівня підготовки інтерна за п'ятибальною шкалою. Кожен інтерн працює відповідно до Індивідуального плану-графіка, який складається і затверджується на кожний навчальний рік. Працюючи в різних відділеннях, інтерн курує хворих під наглядом завідувача відділення або досвідченого лікаря. Зміст навчання обумовлюється державним стандартом післядипломної професійної підготовки спеціаліста з вищою методичною освітою за певним фахом. Відповідно до сучасних умов, лікар-інтерн повинен за час свого навчання засвоїти необхідний перелік конкретних практичних навичок та умінь, що відповідають вимогам кваліфікаційної характеристики спеціаліста. Робота кафедр післядипломної підготовки зорієнтована на те, щоб максимально включати інтер-

на в практичну роботу відділення. Спочатку лікарі-інтерни працюють як асистенти, потім, з набуття досвіду в роботі, починають працювати самостійно, під наглядом досвідчених лікарів. Велике значення при цьому має ініціатива та старанність самого лікаря-інтерна. За правило, вважається проведення співбесіди з лікарем-інтерном перед тим, як почати лікування, де він докладно розповідає хід лікування та можливе ускладнення при тій чи іншій клінічній ситуації, і ті заходи, які він при цьому застосує. Подібний попередній розгляд всіх деталей хвороби дозволяє значною мірою запобігти багатьом проблемам під час лікування. Кожен лікар-інтерн щомісячно зобов'язаний виконати декілька (мінімально 2) ургентних чергувань. При цьому він знайомиться з невідкладною допомогою, допомагає черговому лікарю, активно працює у відділенні. Знання, здобуті інтерном під час ургентних чергувань, не можуть бути компенсовані одним тільки вивченням теорії.

Свій внесок у процес покращення системи післядипломної освіти докладає колектив кафедри терапії і сімейної медицини Навчально-наукового інституту післядипломної освіти ДВНЗ "Івано-Франківський національний медичний університет". На кафедрі післядипломної освіти з лікарями інтернами проводяться семінарські та практичні заняття, де розбираються різноманітні клінічні випадки, помилки діагностики та лікування хворих, що дозволяє підвищити професійний рівень молодих спеціалістів, покращити їх моральні якості.

Серед нових форм безперервного професійного розвитку можна виділити такі, як інтеграція практики і теорії під час навчальних занять та надання медичної допомоги, проведення лекцій, постійна участь у переривистих курсах лікарів, дослідні проекти, інформаційний обмін, консультації, впровадження наукових нововведень та рекомендацій в практику щодо діагностики та лікування багатьох захворювань. За останні два роки значно оновлена матеріально-технічна база кафедри, запроваджено ряд нових технологій організації навчального процесу, створено банк мультимедійних лекцій, та навчальних фільмів. На базі кафедри відкрито нові клінічні навчальні бази: центри загальної практики, сімейної медицини, де лікарі-інтерни мають можливість разом із сімейними лікарями проводити діагностику та лікування багатьох захворювань, організовувати виклики лікаря вдома, допомагати проводити патронаж новонароджених. Під керівництвом викладачів кафедри лікарі-інтерни, магістри, ординатори та практичні лікарі беруть найактивнішу участь у з'їздах, семінарах, конференціях.

Лікарі-інтерни активно залучаються до проведення наукової роботи під час навчання як на очному, так і на заочному циклах інтернатури. Матеріальне забезпечення клінічних баз кафедри терапії і сімейної медицини, інституту післядипломної освіти дає змогу використовувати в науковому процесі новітні діагностичні та лікувальні технології. Науково-дослідна робота лікарів-інтернів забезпечує набуття навиків самостійної роботи з науковою літературою, формує здатність до аналізу й узагальнення матеріалу, розвитку клінічного мислення, вільного викладу своїх думок, критичного осмислення даних літератури.

Для науково-дослідної роботи лікарі-інтерни використовують аналіз даних, отриманих при додаткових методах обстеження хворих, звіти і науково-практичний аналіз діяльності поліклінічних та стаціонарних відділень, спеціалізованих служб, порівняльний аналіз показників діяльності закладів (установ) охорони здоров'я з такими ж показниками за минулі роки, з середніми по місту, області, країні. Науково-дослідна робота лікарів-інтернів на кафедрі включає в себе літературний і патентний пошук, засвоєння спеціальних методик. Результати науково-дослідної роботи лікарі-інтерни доповідають на науково-практичній конференції молодих вчених, що щорічно проводиться в Івано-Франківському національному медичному університеті, і враховуються при атестації лікарів-інтернів. За

результатами науково-дослідної роботи лікарі-інтерни мають змогу безкоштовно друкувати тези у збірниках конференцій або статті у фахових журналах “Галицький лікарський вісник” та “Архів клінічної медицини”, що враховується і після закінчення інтернатури на етапах набуття кваліфікаційних категорій.

Висновок. Умовою забезпечення якості післядипломної підготовки лікарів є впровадження сучасних освітніх технологій із цільовою мотивацією лікарів-інтернів до участі в навчанні за всіма організаційними формами. Як перспективний навчальний формат можна запропонувати контактну-дистанційне навчання та інтенсивні курси інформації та стажування. Важливою складовою змісту навчання є опанування лікарями-інтернами сучасних медичних технологій та знайомство з науковими інноваціями, що розроблюються на кафедрі післядипломної освіти.

Отже, післядипломна освіта – суттєвий чинник підвищення рівня кваліфікації медичних працівників, яка сьогодні вимагає більш уважного ставлення з боку відповідних державних органів. Від цього значною мірою залежить кваліфікація лікарів, а відтак – і здоров'я наших співгромадян. Тільки спільними зусиллями в щоденній роботі можна виховати спеціаліста, здатного ефективно вирішувати проблеми сучасної медицини, для якого найвищою цінністю є людське життя.

Література

1. Марченко В. Г. Короткотривалі цикли тематичного удосконалення – один із шляхів упровадження безпосереднього професійного розвитку лікарів / В. Г. Марченко, О. А. Цодікова, С. С. Бринцова // Медична освіта. – 2010. – Т. 17, № 2, ч. 1. – С. 126–128.
2. Підаєв О. В. Болонський процес в Європі / О. В. Підаєв, В. Г. Передерій. – Київ, 2004. – 188 с.
3. Попадинець О. Г. Інтеграція навчального процесу у вищих медичних закладах / О. Г. Попадинець, Н. В. Воронич-Семченко // Вісник проблем біології і медицини. – 2010. – Вип. 3. – С. 209–211.

4. Пономарьов О. С. Професійна культура керівника лідера і умови її формування / О. С. Пономарьов // Неперевна професійна освіта: теорія і практика. – 2002. – № 4(8). – С. 110–117.

5. Ковальчук Л. Я. Концептуальні підходи до інтегрованого середовища оцінки знань в медичній освіті / Л. Я. Ковальчук, В. П. Марценюк, А. В. Семенець // Клінічна інформатика і телемедицина. – 2008. – № 5. – С. 71–76.

6. Національна доктрина розвитку освіти // Освіта. – 2002. – № 26. – С. 3.

Отримано 28.04.14